

DİLSEL ÇEVRENİN GÖRSEL İZLERİ: MUŞ'TAKİ KAFELERİN DİL TERCİHLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

VISUAL TRACES OF THE LINGUISTIC LANDSCAPE: A STUDY ON LANGUAGE
PREFERENCES IN CAFÉS IN MUŞ

Güliden ALTINTOP TAŞ* Kadri NAZLI**

Öz

Bu çalışma, Muş il merkezindeki kafe tabelalarını dilsel çevre (linguistic landscape) yaklaşımıyla inceleyerek kamusal alandaki dilsel tercihler üzerinden toplumsal ve kültürel çıkarımlar yapmayı amaçlamaktadır. Araştırma kapsamında şehir merkezindeki farklı mahallelerde yer alan toplam 26 kafe tabelası fotoğraflanmış, veriler nitel yöntemle toplanarak sınıflandırılmış ve analiz edilmiştir. Bulgular, zincir kafelerin sayıca yerel işletmelerden fazla olduğunu ve İngilizce adlandırmaların baskın konumda bulunduğunu göstermektedir. Toplam 26 kafe arasında 10'unun adının İngilizce, yalnızca birinin ise Türkçe olması dikkat çekicidir. Ayrıca Kürtçe, Latince kökenli ya da karma adlandırmalar da tespit edilmiştir. Bu durum, İngilizcenin küresel prestij dili olarak Muş'un kamusal alanında güçlü bir varlık gösterdiğini ortaya koymaktadır. Bulgular, işletme sahiplerinin pazarlama stratejileri, müşteri profilleri ve prestij arayışlarının dilsel tercihler üzerinde doğrudan etkili olduğunu göstermektedir. Yerel dillerin sınırlı temsili ise küreselleşmenin yerel kültür üzerindeki dönüştürücü etkilerini görünür kılmaktadır. Çalışma, küçük şehirlerin dilsel çevrelerinin de büyükşehirler kadar araştırmaya değer olduğunu ortaya koymakta ve ileride kırsal-kentsel karşılaştırmalı çalışmalarla Türkiye'nin dilsel haritasına daha kapsamlı bir katkı sağlanabileceğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Dilsel çevre, Muş, Kafe tabelaları, Küreselleşme, Çokdillilik

Abstract

This study examines café signboards in the city center of Muş through the lens of linguistic landscape research, aiming to draw sociocultural inferences from language choices in public spaces. A total of 26 café signboards located in different neighborhoods of the city center were photographed, and the data were collected using a qualitative method, then classified and analyzed. The findings reveal that chain cafés outnumber local ones and that English names hold a dominant position. Among the 26 cafés documented, 10 bear English names, while only one carries a Turkish name. In addition, Kurdish, Latin-based, and hybrid naming practices were also identified. These results indicate that English functions as a global prestige language with strong visibility in the public sphere of Muş. The findings further suggest marketing strategies, target customer profiles, and the search for prestige directly shaped language choices in café signboards. The limited representation of local languages reflects the transformative effects of globalization on local culture. This study highlights the significance of investigating the linguistic landscapes of smaller cities, demonstrating that they are equally worthy of scholarly attention as metropolitan contexts. It also suggests that future comparative studies across rural and urban settings could contribute to a more comprehensive linguistic mapping of Turkey.

Keywords: Linguistic landscape, Muş, Café signboards, Globalization, Multilingualism.

* Dr., Millî Eğitim Bakanlığı, E-posta: balikkilcigi01@gmail.com, ORCID: 0000-0002-9976-9113

** Dr. Öğr. Üyesi, Dicle Üniversitesi, Sezai Karakoç Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı, E-posta: knazli@dicle.edu.tr, ORCID: 0000-0002-0373-8268

GİRİŞ

Dilsel evre (linguistic landscape), disiplinler arası bir çalışma alanı olup toplumdilbilimin görece yeni alt dallarından biridir ve son yıllarda giderek artan akademik ilgiye konu olmaktadır. Bu alan, kamusal alanda yer alan dilsel göstergelerin toplumsal yapı, dil politikaları ve kültürel çeşitlilik hakkında önemli ipuçları sunduğunu göstermesi bakımından dikkate değerdir (Landry & Bourhis, 1997). Farklı bağlamlarda yürütülen çalışmalar, özellikle kent meknlarında okdilliliğin görsel düzenlemeler yoluyla inşa edildiğini ortaya koymuştur (Backhaus, 2007). Türkiye'de de çeşitli kitap, makale ve projelerle ele alınan bu alanda, kamuya açık mekânlarda yer alan dilsel göstergeler - tabelalar, grafitiler, trafik işaretleri, simgeler, duvar yazıları, renkler ve hatta sesler - incelenmektedir. Bu incelemeler aracılığıyla toplumların ve devletlerin dil politikaları, kültürel çeşitliliklerin kamusal alana yansımaları, küreselleşme süreçleri, dil ilişkileri ve şehirlerin dilsel profilleri üzerine çözümler yapılabilmektedir.

Dilsel evre kavramı ve bu alandaki araştırmalar, zaman içinde genişlemiş ve buna paralel olarak farklı yöntemsel yaklaşımlar geliştirilmiştir. Başlangıçta yalnızca yazılı dilsel göstergelere odaklanan çalışmalar, zamanla simgeler, işaretler, sesler ve hatta kokular gibi çoklu duyusal unsurları da kapsayacak şekilde çeşitlenmiştir. Türkiye'de ise bu alandaki araştırmalar son yıllarda belirgin bir artış göstermiş; farklı disiplinlerin katkılarıyla konuya çeşitli teorik ve metodolojik bakış açıları kazandırılmıştır (Solmaz, 2023, s.200-205).

Dilsel evre, bir toplumun kimliğini ve kültürel değerlerini yansıtan önemli göstergelerden biridir. Kamuya açık alanlarda yer alan dilsel ögeler, bireylerin toplumsal ve kültürel kimliklerinin görünür hâle gelmesini sağlar. Bu nedenle dilsel evre çalışmaları yalnızca dil politikaları açısından değil, aynı zamanda kent sosyolojisi bağlamında da değerli veriler sunmaktadır. Son yıllarda hem dünyada hem de Türkiye'de bu alandaki araştırmalar ivme kazanmış; kamuya açık alanlardaki dilsel malzemelerin sistematik biçimde incelendiği projeler yrtlmştir. Türkiye bağlamında da dilsel evre çalışmalarının son yıllarda belirgin biçimde arttığı; kamusal alandaki dilsel göstergelerin farklı kentler ve toplumsal bağlamlarda çeşitli yöntemlerle incelendiği görülmektedir (Demir, 2023-2026; Solmaz, 2023; Karadağ, 2021; Cantürk, 2021; Bal, 2023; Glen, 2024). Bununla birlikte, Doğu Anadolu'daki orta ölçekli kentlerde kent merkezinde gündelik tüketim alanlarına (r. kafe adlandırmaları) odaklanan çalışmaların sınırlı kalması, Muş örneğini alan bu araştırmanın gerekçesini güçlendirmektedir.

Dil, yalnızca sözlü iletişim yoluyla değil; tabela, afiş, reklam, talimat metinleri ve web siteleri gibi çeşitli yazılı ve görsel araçlar aracılığıyla da sergilenir. Dijital kameraların ve cep telefonlarının yaygınlaşması, bu tür dilsel verilerin belgelenmesini büyük ölçüde kolaylaştırmıştır. Böylece dilbilimden coğrafyaya, eğitimden sosyolojiye, siyasetten şehir planlamasına kadar pek çok alanda, kamusal alanlardaki yazılı ifadelerin ötesine geçilerek daha derin toplumsal anlamlara ulaşmak dilsel evre analizi sayesinde mümkün hâle gelmiştir (Shohamy & Gorter, 2009).

Dilsel çevrede yer alan veriler incelenirken araştırmacılar şu temel sorulara yanıt aramaktadır: Dilsel semboller, simgeler, görüntüler, yapılar ve insanlar ayrı ayrı mı değerlendirilmeli, yoksa bütüncül bir yaklaşımla mı ele alınmalıdır? Dil, işaret ve insan arasında nasıl bir bağ kurulur? Bireyleri dili kamusal alanda sergilemeye iten motivasyonlar nelerdir? Konuşulan dil ile temsil edilen dil arasında fark bulunur mu? Kamusal alandaki dilsel göstergeler, okuyucular ve yoldan geçenler tarafından nasıl yorumlanmaktadır? Bireylerin bu tür göstergeler karşısındaki toplumsal rolleri nelerdir? Son olarak, dilsel evre çalışmalarının eğitim, öğrenme ve toplumsal etkileşim bağlamındaki uygulamaları nelerdir? (Shohamy & Gorter, 2009).

Dilsel evre çalışmaları, bir bölgede kullanılan dil ya da dillerin görünürlüğünün kültürel temaslar aracılığıyla nasıl yeniden retildeğini anlamak için önemli bir analiz aracıdır. Bu tür çalışmalar yalnızca dilbilimsel çıkarımlar sunmakla kalmaz; aynı zamanda sosyoloji, coğrafya, kültür, ekonomi ve ticaret gibi alanlara ilişkin değerli veriler de üretir. Bu nedenle, kamusal alanda yer alan dilsel göstergeler ve simgeler yzeyssel sınıflandırmaların ötesine geçerek daha derin toplumsal anlamlar taşır. Tabelalarda tercih edilen diller arasındaki ilişkiler, hangi dillerin prestij taşıdığı ve bu dillerin kamusal alandaki temsili, toplumun dilsel yapısını anlamada belirleyici göstergeler hâline gelir. Ayrıca işletme sahiplerinin tabela dili aracılığıyla hedefledikleri müşteri profili hakkında da önemli ipuçları elde edilebilir (Barni & Bagna, 2009, s.126-138).

Kamusal alanlarda kullanılan isimler, tarihsel, kültürel, duygusal ve politik anlamlar taşıdıkları için toplumsal açıdan büyük önem arz eder. Bir ismin seçimi kimi zaman çatışmalara ve gerilimlere yol açabilir; çünkü isimler, bir grubun kimliğini ya da modern değerlerini yansıtanın güçlü araçlarından biri olarak işlev görebilir. Farklı türlerdeki isimler dilsel çevrede yoğun biçimde yer alır. Bu bağlamda onomastik (adbilim) araştırmalar, dilsel evre incelemelerinin disiplinler arası ve sınırları belirsiz doğasını yansıtmak açısından önemli bir örnek sunmaktadır. Dolayısıyla dilsel evre araştırmalarının sıklıkla birden fazla akademik yaklaşımın kesişim noktasında konumlandığı açıktır (Gorter & Cenoz, 2023, s.357).

Dilsel çevre çalışmaları, toplumların kültürel, ekonomik ve sosyopolitik yapılarının kamusal alandaki yansımalarını anlamaya olanak tanıyan disiplinler arası bir araştırma alanı olarak önem kazanmaktadır. Giderek artan ilgiyle birlikte bu alanda farklı yöntemsel yaklaşımlar geliştirilmiş; dil, simge, isim, işaret ve mekân ilişkileri çok boyutlu olarak ele alınmaya başlanmıştır (Shohamy & Gorter, 2009). Türkiye'deki dilsel çevre araştırmaları da çeşitlenmekte; özellikle yerel bağlamlara odaklanan çalışmalar, kentsel dönüşüm, kimlik politikaları ve küreselleşmenin etkilerini görünür kılmaktadır. Bu çerçevede Muş gibi daha az çalışılmış kentlerde gerçekleştirilecek saha araştırmaları, Türkiye'nin dilsel haritasının daha bütüncül biçimde anlaşılmasına katkı sağlayacak potansiyele sahiptir.

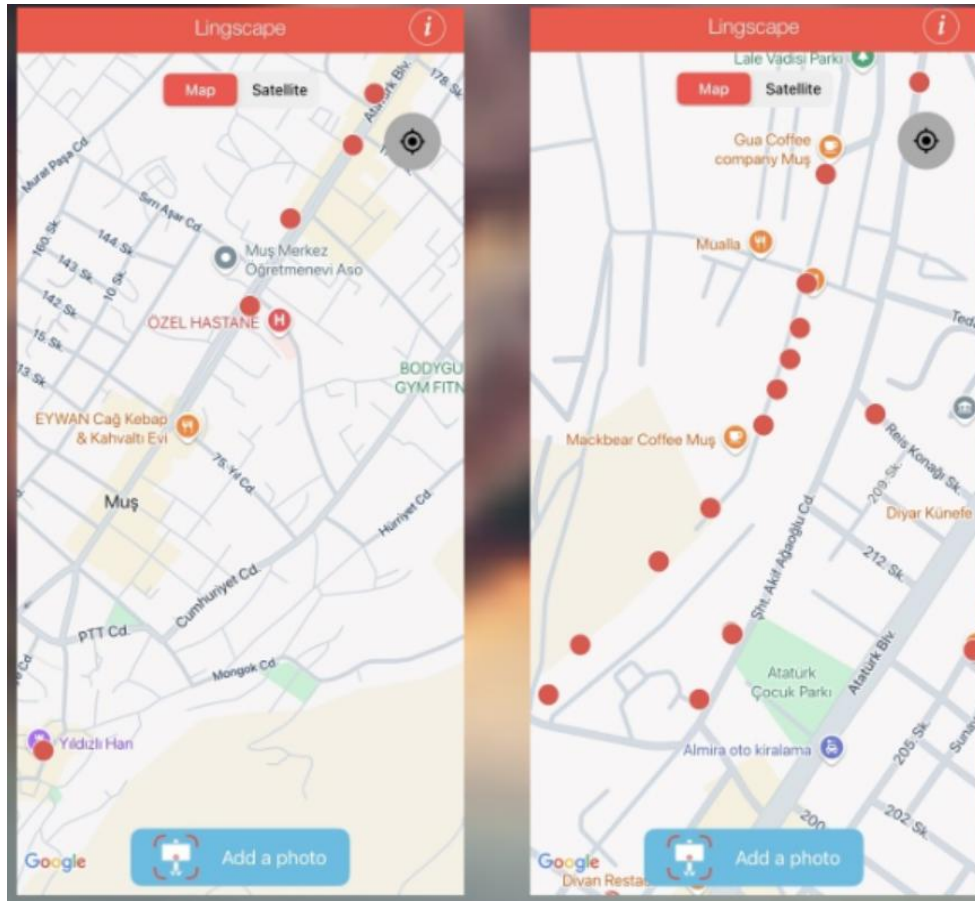
1. Çalışmanın Amacı

Dilsel çevre konusuna yönelik ilgi her geçen gün artmakta; bu artış yalnızca yayın sayısındaki çoğalma ile değil, aynı zamanda araştırmaların coğrafi çeşitliliğiyle de kendini göstermektedir (Gorter & Cenoz, 2023, s.9-10). Bu çalışma, alana katkı sunmak amacıyla daha önce dilsel çevre araştırması yapılmamış bir şehir olan Muş'u incelemektedir. Araştırmanın odağı, şehir merkezindeki gıda üretim ve dağıtım sektörüne ait kafe tabelalarında görülen dil çeşitliliği üzerinden toplumsal ve kültürel çıkarımlar yapmaktır. Çalışma, Muş'un dilsel çevresini inceleyerek küreselleşmenin ve dil çeşitliliğinin yerel kültür üzerindeki etkilerini görünür kılmayı hedeflemektedir. Özellikle zincir kafelerin varlığı ve yaygınlığının kentsel kimlik ile tüketim kültürü üzerindeki dönüştürücü etkisine dikkat çekilmektedir. Bu makale, Muş'un dilsel çevresine ilişkin daha kapsamlı bir incelemenin ön aşaması olarak tasarlanmış olup, ilerleyen süreçte kırsal-kentsel ayrımları da kapsayacak şekilde karşılaştırmalı araştırmalar aracılığıyla genişletilmesi planlanmaktadır.

2. Çalışmanın Yöntemi

Dilsel çevre, günümüzde toplumdilbilim araştırmalarında önemli bir yöntemsel yaklaşım olarak kabul edilmektedir. Bu tür çalışmaların bilimsel temellere dayanabilmesi için metodolojik çerçevenin açık ve tutarlı biçimde ortaya konması gereklidir (Backhaus, 2007, s.63). Bu doğrultuda araştırmada nitel yöntem tercih edilmiş; veriler, mekân tabelalarının fotoğraflanması yoluyla elde edilmiştir. Araştırma süreci üç aşamada gerçekleştirilmiştir: veri toplama, sınıflandırma ve analiz. Çalışma kapsamında Muş şehir merkezindeki farklı mahallelerden toplam 26 kafe tabelası fotoğraflanmış ve bu görseller birincil veri olarak değerlendirilmiştir. Araştırma yalnızca işletme isimlerini gösteren dış cephe tabelalarıyla sınırlandırılmış; vitrin içi görsel unsurlar ve diğer semboller kapsam dışı bırakılmıştır.

Fotoğraflama sürecinde akıllı telefon kullanılmış ve her fotoğraf konum bilgisiyle birlikte kaydedilerek coğrafi işaretleme yapılmıştır. Bu yöntem sayesinde şehir haritası üzerinde yoğunlaşma ve seyrekleşme alanları tespit edilmiş, buna dayalı yorumlamalar geliştirilmiştir. Ayrıca mobil cihaza Lingscape adlı uygulama yüklenmiş ve görseller bu dijital platform üzerinden de kaydedilmiştir. Lingscape, dilsel evre araştırmaları için geliştirilmiş; iOS ve Android işletim sistemlerinde çalışan, ücretsiz ve açık erişimli bir uygulamadır. Lüksenburg merkezli bir proje kapsamında Purschke ve ekibi tarafından geliştirilen bu uygulama, kullanıcıların kamusal alandaki dilsel verileri belgeleyip kendi projelerini oluşturmaya olanak tanımaktadır (Purschke, 2017). Bu alışma kapsamında Lingscape üzerinden yüklenen görseller uygulama kullanıcılarıyla paylaşılmış; analizler ise fotoğraflarda yer alan dilsel malzemeler ve simgeler üzerinden yürütülmüştür.

Şekil 1. Lingscape Uygulaması

3. Bulgular ve Yorumlar

Muş'taki kafelerin tabelaları, renkler ve simgeler aracılığıyla birer dilsel ifade biçimi olarak işlev görmektedir. Bu görseller, yerel kültürü yansıtarak toplumun kimliğini oluşturan unsurları ön plana çıkarmaktadır. Şehir merkezinde fotoğraflanan toplam 26 kafe tabelasının 15'i zincir

(Kahve Durağı, Hayal Kahvesi, Ottoman, Mado, Alaçatı Muhallebicisi, Mackbear, Waffle Works, Boston, Gua, Mualla, Osmanlı, Espresso Lab, Coffee Kangoo, Coffee House, Hulusi Bey), 11'i ise yerel işletme olarak sınıflandırılmıştır (Angel Coffee, Woow Cafe, The Forty Nine Co., Mona Roza, Gloria Mir, Gom, Pera'ca, Ela's Cafe, Yıldızlı Han, Reynusa, Ro'en). Aşağıdaki görselde işaretlenen kafe tabelalarından bazıları verilmiştir:

şekil 2. Muş Kafeleri

Muş il merkezindeki kafe tabelaları, yalnızca işletme adı sunan unsurlar değil aynı zamanda renk, simge ve dil tercihleri aracılığıyla toplumsal kimliğin yansıtıldığı dilsel göstergeler olarak işlev görmektedir. Bu göstergeler, yerel kültürel kodları görünür kılmakta ve kamusal alanda kimlik inşasına katkı sunmaktadır. Araştırma kapsamında şehir merkezinde fotoğraflanan 26 kafenin 15'i ulusal ya da uluslararası zincir kafe, 11'i ise yerel işletme olarak sınıflandırılmıştır.

Tablo 1. Kafe Türüne Göre Dağılım

<i>Kafe Türü</i>	<i>Sayı</i>	<i>Oran (%)</i>
<i>Zincir Kafe</i>	15	57.7
<i>Yerel Kafe</i>	11	42.3
<i>Toplam</i>	26	100

Yapılan kıyaslama zincir kafelerin yerel işletmelerden sayıca fazla olduğunu göstermektedir. Zincir kafelerde Türkçe dışındaki dil kullanımının yüksekliği dikkat çekicidir (r. Mackbear,

Waffle Works, Boston, Gua, Espresso Lab, Coffee Kangoo, Coffee House). Yerel işletmelerdeki adlandırmalar ise şu dağılıma sahiptir:

- 3 İngilizce: Angel Coffee, Woow Cafe, The Forty Nine Co.
- 2 Latince: Mona Roza, Gloria Mir
- 1 Kürtçe: Gom
- 1 Farsça-Türkçe bileşik: Pera'ca (Perakende sözcüğünün kısaltması)
- 1 Türkçe-İngilizce bileşik: Ela's Cafe
- 1 Türkçe: Yıldızlı Han
- 2 Karma Sözcük: Reynusa, Ro'en

Kafe tabelalarında tercih edilen diller, yerel kültürün temsil biçimleri ve toplumsal etkileşim dinamikleri hakkında önemli ipuçları sunmaktadır. Türkçe dışındaki İngilizce kullanımının belirginliğı, küreselleşmenin yerel adlandırma pratikleri üzerindeki etkisini ortaya koymaktadır. Özellikle ulusal/uluslararası zincir markaların yaygınlığı, kentsel kimlik ve tüketim alışkanlıklarında dönüşüme işaret etmektedir. Bu bağlamda işletme adları yalnızca tanıtıcı bir unsur değıl, aynı zamanda pazarlama stratejilerinin ve hedef kitle tanımlamalarının kurucu bileşenleri hâline gelmektedir.

Pazarlama anlatısı marka adının ürün kalitesinin önüne geçebildiğini ve yerel işletmelerin zincirler karşısında rekabet etmekte zorlandığını göstermektedir. Ayrıca, kentin sosyoekonomik profiliyle birlikte düşünüldüğünde zincir kafe oranlarının kentin küresel tüketim ağılarıyla kurduğı ilişkinin bir göstergesi olarak yorumlanması mümkündür. Sosyal medyanın da tüketim alışkanlıklarının şekillenmesine olan etkisiyle birlikte, geniş kitlelerce bilinen ve talep gören "marka" mekânlarda görünmenin ve paylaşım yapmanın etiket değıeri artmakta ve işletmeciler için de bu mekânların adıyla açılacak kafeler daha cazip hâle gelmektedir.

Kamusal alandaki dilsel göstergeler, bireylerin kimlik inşa süreçlerine eşlik eder ve kültürel çeşitliliğin görünürlük kazandığı etkileşim mekânları oluşturur. Bu bağlamda İngilizce, dilsel çevrede sık karşılaşılan bir prestij dili olarak öne çıkmaktadır. Nitekim fotoğraflanan 26 kafenin 10'unun adının İngilizce olması, Muş'ta İngilizce adlandırmaların yerel ve diğerk dillerle rekabet hâlinde ve yüksek temsil düzeyine sahip olduğunu göstermektedir.

Zincirler dışında kalan 11 yerel işletmenin 3'nde İngilizce adlandırma tercih edilmiştir. Bu tercihlerin nedenleri arasında pazarlama kaygılarının dilsel tercihler üzerinde doğrudan etkili olduğunun söylenmesi mümkündür.

Benzer biçimde “The Forty Nine Co.” adlandırması, Muş’un plaka kodu olan “49”un İngilizce yazımıyla yerellik-küresellik arasında bir bağ kurarken; “Angel” rneğinde dikkat çekicilik gerekçesi ne çıkmaktadır. İngilizce ismin daha dikkat çekeceği düşüncesi, isim belirlemenin üzerinde rol oynayan unsurlar arasında sayılabilir. “Ela’s Cafe” ise Türkçe bir özel ad ile İngilizce iyelik eki yapısını birleştirerek (Ela’nın Kafesi) karma bir adlandırma stratejisi sunmaktadır. Bu sunum stratejisinde prestij ve piyasa değeri daha yüksek olduğu düşüncesinden hareketle ortaya çıkan bir adlandırmaya rastlamaktayız.

Yerel işletmelerin 11’i arasından yalnızca birinin Türkçe ad taşması dikkat çekicidir. Ayrıca bölgede konuşulan dillerden biri olan Kürtçede yalnızca bir tabela bulunduğu tespit edilmiştir. Bu tablo, ekonomik/rekabetçi kaygılar ve prestij dili arayışıyla ilişkilendirilebilecek bir dilsel tercih eğilimine işaret etmektedir. Kamusal alandaki göstergeler, temsil ettikleri ürün/hizmetin ötesinde, tercih edilen dilin itibar, görünürlük ve çekicilik kapasitesi üzerinden de değer kazanmaktadır. Bu nedenle, kamusal alanın aktörleri, sundukları değeri ne çıkarmak amacıyla prestij atfedilen dil kaynaklarına yönelme eğilimi gösterebilmektedir. Ayrıca, söz konusu adlandırmalar, belirli toplumsal kesimlere hitap eden kolektif kimlik göstergeleri üretirken kimi zaman kurumsal ya da yerel dil normlarıyla da etkileşim içinde şekillenmektedir. Bu ereve, dilsel evre ögelerinin kamusal alandaki yerleşimini anlamada açıklayıcı bir zemin sunmaktadır (Ben-Rafael & Ben-Rafael, 2019, s.8-9).

SONUÇ

Bu alışma, Muş il merkezindeki kafe tabelalarının dilsel yapısını inceleyerek kamusal alandaki dil tercihlerinin küresel kültürel etkilerle nasıl şekillendiğini ortaya koymuştur. Fotoğraflanan 26 kafenin 11’i yerel işletme olup bunlardan yalnızca birinde Türkçe adlandırmaya rastlanmıştır. Toplamda ise 10 kafe adının İngilizce olması, İngilizcenin küresel bir prestij dili olarak Muş’un dilsel çevresinde baskın konumda olduğunu göstermektedir. Bu bulgu, Gorter ve Cenoz’un (2023) farklı şehirlerin alışveriş caddelerinde İngilizcenin istisnasız varlık gösterdiği yönündeki gözlemleriyle örtüşmektedir. Ayrıca Gorter’in (2013) vurguladığı üzere, kamusal alanlardaki dilsel tercihler ekonomik işlevsellik ve ticari kaygılarla doğrudan ilişkilidir. Bu bağlamda Muş’taki dilsel evre, küreselleşmenin yerel işletmeler üzerindeki etkisini görünür kılmakta; İngilizce yalnızca iletişimsel değil, aynı zamanda sembolik ve ticari bir işlev üstlenmektedir.

Muş rneğinde görüldüğü üzere, yabancı dil tercihleri (İngilizce, Latince ve melez adlandırmalar) geleneksel Türkçe adların geri planda kalmasına yol açmakta, bu da Ben-Rafael

ve Ben-Rafael'in (2019, s.94) "stnlk dili" kavramıyla açıklanabilecek sembolik bir dönüşüme işaret etmektedir. Yerel kültürün küresel trendlerle kurduğu bu etkileşim, kimi zaman geleneksel unsurların silikleşmesine, kimi zaman ise yerelleşmiş yeni sembollerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bu durum, dilsel evre çalışmalarının kültürel dönüşümün görsel ve toplumsal izlerini takip etmek açısından ne denli önemli bir gözlem alanı sunduğunu göstermektedir.

Dilsel evre araştırmaları yalnızca yazılı göstergelerin belgelenmesi değil, aynı zamanda toplumların küresel süreçlere verdikleri sosyokültürel tepkilerin okunması açısından da değer taşımaktadır (Shohamy & Gorter, 2009). Nitekim kamusal alanlar, küreselleşme, serbest piyasa dinamikleri ve yerel kalkınma politikaları doğrultusunda sürekli dönüşüm içerisindedir. Bu dinamikler, dilsel çevrenin zaman içinde değişebilen bir olgu olduğunu düşündürmekle birlikte, bu alışma Muş il merkezinde belirlenen örneklem üzerinden yürütülen kesitsel bir gözleme dayandığı için söz konusu değişimi zamansal olarak doğrudan ölçmemektedir. Bu nedenle bulgular, incelenen dönemdeki görünürlüğü betimleyen bir ereve sunmaktadır. İleride farklı zaman dilimlerinde tekrarlanacak gözlemler (mevsimsel ya da yıllık tekrarlar) ve daha geniş örneklemeler, geçici ve kalıcı dönüşümlerin izlenmesine katkı sağlayacaktır. Muş özelinde kırsal-kentsel karşılaştırmaların yapılması ve turizm yoğunluğunun değiştiği dönemlerde tekrar çalışmalar yürütülmesi, bölgesel kültürlerin dilsel temsillerini daha bütüncül biçimde anlamaya olanak sağlayabilir.

Son olarak bu çalışmanın sunduğu bulgular, yalnızca Muş özelinde değil, benzer demografik ve kültürel yapılara sahip şehirlerle karşılaştırmalı olarak da değerlendirilmelidir. Bu bağlamda Muş ile evre iller (r. Bitlis, Bingl, Van) arasında yapılacak karşılaştırmalı çalışmalar hem bölgesel farklılıkları görünür kılacak hem de ortak eğilimleri tespit etmeye olanak sağlayacaktır. Böylece yerel dillerin kullanım biçimleri, sembolik değerleri ve dönüşüm süreçleri daha geniş bir bağlamda analiz edilebilecektir.

KAYNAKÇA

- Backhaus, P. (2007). *Linguistic landscapes: A comparative study of urban multilingualism in Tokyo*. Multilingual Matters.
- Bal, N. (2023). *Using linguistic landscapes as a multimodal pedagogical tool in English language classrooms: A qualitative study in a high school context*. (YK Tez Merkezi, Yüksek Lisans). Dicle Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Barni, M., & Bagna, C. (2009). A mapping technique and the linguistic landscape. In E. Shohamy & D. Gorter (Eds.), *Linguistic landscape: Expanding the scenery* (pp. 126-140). Routledge.
- Ben-Rafael, E., & Ben-Rafael, M. (2019). *Multiple globalizations: Linguistic landscapes in world cities*. Brill.
- Cantürk, İ. (2021). Dilsel çevrenin dil ğretiminde kullanımı: Okuduğunu anlama becerisini geliştirmeye yönelik izlene nerisi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 24, 973-986.
- Demir, N. (2023-2026). şehir ve dil: Ankara'nın dilsel görünümü [TÜBİTAK Proje No: 123K062].
- Gorter, D. (2013). Linguistic landscapes in a multilingual world. *Annual Review of Applied Linguistics*, 33, 190-212.
- Gorter, D., & Cenoz, J. (2023). *A panorama of linguistic landscape studies*. Multilingual Matters.
- Glen, S. (2024). Dilsel evre açısından İstanbul'da yaşayan Uygurlar: Zeytinburnu ve Sefaköy rneği. *Uluslararası Uygur Araştırmaları Dergisi*, 23, 9-25.
- Karadağ, B. M. (2021). Bir dilsel evre incelemesi: Van'ın Merkez İpekyolu ilçesine bağlı Cumhuriyet Caddesi. *Dilbilim*, 37, 25-44.
- Landry, R., & Bourhis, R. Y. (1997). Linguistic landscape and ethnolinguistic vitality: An empirical study. *Journal of Language and Social Psychology*, 16(1), 23-49.
- Purschke, C. (2017). Crowdsourcing the linguistic landscape of a multilingual country: Introducing Lingscape in Luxembourg. *Linguistik Online*, 85(6), 181-202.
- SEGE. (2019). *İllerin ve bölgelerin sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralaması araştırması: SEGE-2017 alışma raporu*. T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı.
- Shohamy, E., & Gorter, D. (Eds.). (2009). *Linguistic landscape: Expanding the scenery*. Routledge.
- Solmaz, O. (2023). Bir toplumdilbilim alanı olarak dilsel evre: Teorik ve uygulamalı yönelimler. İçinde O. Solmaz, E. H. Nazlı, & K. Nazlı. (Eds.), *Toplumdilbilim araştırmaları*, (s.195-207). izgi Yayınları.